

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin**Initiativärende mot åklagare vid Åklagarmyndigheten, åklagarkammaren i Växjö, och Polismyndigheten i Kronobergs län med anledning av handläggningstiden i ungdomsärenden**

Initiativet

I november 2006 genomförde jag en inspektion vid åklagarkammaren i Växjö och Polismyndigheten i Kronobergs län. Handläggningen av ett antal ärenden i vilka den misstänkte eller målsäganden var under 18 år granskades och ett antal ärenden i vilka handläggningstiden kunde ifrågasättas uppmärksammades.

Jag beslutade därför att ta upp handläggningen av dessa ärenden till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Från polismyndigheten inforrades handlingar. Vidare inhämtades muntliga upplysningar från kammaråklagaren AA och kriminalinspektören BB.

Åklagarmyndigheten anmodades att lämna upplysningar och yttrande över anledningen till att fristerna i 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) eller 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948, FUK) överskridits i de aktuella ärendena samt över vilka bevakningsrutiner som finns beträffande ärenden av aktuellt slag.

Åklagarmyndigheten (genom vice överåklagaren CC) kom in med ett remissyttrande till vilket fogades bl.a. upplysningar från chefsåklagaren DD, vice chefsåklagaren EE och AA. I bilaga 1 till beslutet redovisas delar av upplysningarna.

DD upplyste i övrigt följande.

Organisationen på kammaren

Ärenden enligt LUL har under lång tid handlagts av v ca EE. Hon har tagit ett stort ansvar för denna typ av ärenden och haft väl utarbetade rutiner både beträffande kontakten med utredande polispersonal och med företrädare för Växjö tingsrätt beträffande utsättning av mål samt med kommunernas socialförvaltningar. Parallellt med LUL-ärendena har hon handlagt grova våldsbrott och grova narkotikabrott. Kombinationen är något oortodox men hennes starka patos för att förhindra att unga

kriminella fortsätter i kriminalitet har gjort att vi kommit överens om att hon skulle fortsätta. Under 2006 blev situationen emellertid alltmer betungande för henne. Därför ändrades lottningen på så sätt att två andra åklagare fick 50 % vardera av nya LUL-ärendena. Hon behöll de pågående ärendena. Allteftersom hösten framskred med en allt tyngre arbetsbörda för henne kom detta att bli ohållbart. Ärenden fick då läggas på annan åklagare.

Vå EE har i sitt yttrande redogjort för hur hon bevakat ärendena. En administratör har varit kopplad till hennes rotel. De har haft ett mycket väl fungerande samarbete närmast att likna vid den gamla sekreterarmodellen. Trots detta har vissa ärenden kommit att bli för gamla. Detta har till en del berott på långa handläggningstider för utredande personal. Detta har framförts både av EE och mig till olika befattningshavare vid polismyndigheten. Som framgått ovan hade det funnits anledning från kammarens sida att på ett mer formellt sätt framföra detta till länets polisledning.

Efter förändringen av lottningen av ungdomsmålen framförde de två nya ungdoms-åklagarna farhågor beträffande sin arbetssituation och tidsfristerna i LUL-ärenden till kammarledningen. Detta delvis föranlett av den nya LUL-lagstiftningen. Det hölls i anledning därav två möten som resulterade i vissa förändringar beträffande handläggningen av LUL-ärenden ---. Därefter har en av de två ungdomsåklagarna fått handlägga ett större ärende med flera grova rån. Därför har hans andel av LUL-ärendena förts över till annan åklagare från den 1 april 2007 ---. Organisationen har förändrats på så sätt att de två ungdomsåklagarna kommit att arbeta närmare varandra samt att en administratör knutits till de båda. Administratören är väl insatt i handläggningen av ungdomsärenden. Ett ungdomsteam har därmed bildats.

I februari 2007 anordnade ungdomsåklagarna vid kammaren ett samverkansmöte med företrädare för länets kommuner och polismyndigheten. Mötet var föranlett av förändringarna i LUL-lagstiftningen. Ett 60-tal personer deltog i mötet ---.

Ärenden med målsäganden under 18 år, 2a§ FUK, lottas huvudsakligen på dels ungdomsåklagarna och dels på de två åklagare som handlägger övergrepp mot barn. Akterna märks med en röd markering som påminnelse om tidsfristen. Även beträffande dessa har vissa svårigheter från utredningspersonalens sida att hålla lagstadgade frister noterats. Bland annat detta har föranlett de två åklagarna att kalla till ett möte med utredningspersonalen ---. Mötet hölls i april 2006. De för långa handläggningstiderna har påtalats till olika befattningshavare vid polismyndigheten vid flera tillfällen, både av handläggande åklagare och av mig. Även här kan man konstatera att det funnits anledning att på ett mer formellt sätt påtala detta till länets polisledning.

Beträffande båda ärendetyperna kan framhållas att det nyligen införda systemet för åklagarväsendets brottmålshandtering, CÅBRA, möjliggör ett säkrare bevakningsförfarande än vad som hittills varit möjligt. Vardagen för en åklagare är stressig med många ärenden av olika slag att bevaka samtidigt. Det är lätt att förbise någon detalj i ett ärende. Det nya systemet kommer att göra det möjligt för kammarledningen att följa upp ärenden med tidsfrister på ett enklare och tillförlitligare sätt än vad som kunnat ske tidigare. Det är egentligen först nu som detta blivit möjligt.

För att tillsammans med länets polismyndighet åstadkomma en bättre ordning beträffande de båda ärendetyperna har ett möte hållits mellan vå DD, vå EE och företrädaren för polismyndighetens ledningsgrupp, kommissarien Leif Gustavsson ---. Mötet resulterade i att vi inom respektive organisation ska inventera vilka brister som kan finnas och vad som kan göras för att åtgärda dessa samt träffas på nytt. Arbetet pågår.

CC hänvisade beträffande handläggningen av respektive ärende till yttrandena från chefsåklagaren och respektive handläggande åklagare samt anförde, efter ett inledande avsnitt rörande den rättsliga regleringen, i huvudsak följande.

Bedömning

[Den i] 2 a § angivna tidsfristen [får] överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter. Viss vägledning av vilka situationer som lagstiftaren haft i åtanke som skulle ge skäl att överskrida tidsfristen står att finna i förarbetena till den motsvarande undantagsregel som finns i 4 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Skrivningen är nämligen densamma som i 2 a §. I regeringens proposition 1994/95:12, Handläggning av ungdomsmål, sägs (sid. 96-97) beträffande nämnda tidsfrist att densamma endast får överskridas om det är absolut nödvändigt t.ex. om det är fråga om en mycket omfattande brottsutredning såsom vid ligabrottslighet med många misstänkta och ett stort antal brott som är svårutredda. Vidare sägs att tidsfristen kan få överskridas om man under förundersökningens gång upptäcker nya brott som den unge misstänks för eller att den unge under det att förundersökningen pågår begår nya brott. Som ytterligare exempel anförs att det är nödvändigt att genomföra tekniska undersökningar som tar lång tid. Det förhållandet att det för tillfället råder brist på utredningspersonal eller att andra uppgifter anses böra ges företräde innebär inte att fristen får överskridas.

De handläggande åklagarna har i sina redogörelser för resp. ärende återkommit till problem med att få polisens utredare att i tid färdigställa utredningarna och detta trots upprepade påminnelser. Påminnelserna har inte alltid dokumenterats vilket i sig är en brist. Vad som vidare framkommit är att arbetssituationen för de åklagare som handlagt ungdomsmålen har varit ansträngd, vilket också synes ha påtalats för chefsåklagaren. Som ovan angivits utgör nu nämnda förhållanden inget godtagbart skäl till att fristerna får överskridas. Av de redogörelser som de handläggande åklagarna gjort beträffande de olika målen finns såvitt Åklagarmyndigheten kan bedöma möjligen ett mål – C4-2005-05 – där utredningen under hand utvidgats på så sätt att fristerna torde ha kunnat få överskridas. I ett fall – C4-2045-06 – har tidsfristen kommit att överskridas då yttrande från socialnämnden inte inkommit i tid. Att ett ärende – C2-912-06 – blivit liggande helt utan åtgärd då den handläggande åklagaren hade semester är naturligtvis inte acceptabelt.

Enligt Åklagarmyndighetens mening har organisationen på kammaren rörande hanteringen av ungdomsmålen inbegripet 2a § FUK-ärenden inte varit helt tillfredsställande. Det framgår bl.a. av redogörelsen från den vice chefsåklagaren. Vidare kunde kontakterna mellan chefsåklagaren och polisledningen rörande hanteringen av nämnda mål ha varit bättre.

Efter den av JO genomförda inspektionen i november 2006 har förändringar genomförts rörande hanteringen av nämnda mål. Detta framgår av chefsåklagarens yttrande. Vidare har möte mellan kammarledningen och polisledningen genomförts rörande hanteringen av nämnda mål. På initiativ av ungdomsåklagarna har ett samverkansmöte rörande hanteringen av ungdomsmålen med företrädare för domare, polis och sociala myndigheter genomförts. Det är Åklagarmyndighetens bedömning att nu vidtagna åtgärder kommer att medverka till att tidsfristerna inte kommer att överskridas i den omfattning som nu skett.

När det gäller de bevakningsrutiner som finns beträffande ärenden av nu aktuellt slag kan först konstateras att det på åklagarkammaren i Växjö inte finns någon särskild tjänsteföreskrift eller motsvarande som reglerar detta. Någon ÅFS eller motsvarande finns inte utfärdad för åklagarväsendet som tar upp aktuell fråga. När det gäller möjligheten att i det nya diarieföringssystemet CÅBRA följa upp att tidsfristerna iakttas skall sägas att systemet i sig inte med automatik medför någon bevakning av tidsfristerna. Åklagaren kan dock själv lägga in en bevakning i systemet, vilket är en förbättring gentemot vad som varit möjligt i BRÅDIS.

Avslutningsvis skall tilläggas att hanteringen av mål av aktuellt slag uppmärksammas i Åklagarmyndighetens verksamhetsplan för 2007. Under rubriken Ungdomsbrott och unga målsägande sägs följande:

- Samtliga allmänna åklagarkammare skall under året inom sina verksamhetsområden kalla till minst två samverkansmöten mellan

rättsväsendet och socialtjänsten och i sina årsrapporter beskriva innehållet i mötena och kammarens bedömning av vilket värde mötena har haft.

- Åklagarkamrarna skall, på sätt som bestäms senare, lämna uppgifter om efterlevnaden av fristen för beslut i åtalsfrågan enligt 4 § lagen om unga lagöverträdare. Uppgifterna kommer att avse en eller ett par avgränsade perioder.
- Kamrarna skall i anslutning till att nya ärenden registreras identifiera ärenden som aktualiserar en tillämpning av regeln i 2 a § förundersökningskungörelsen. Omfattningen av eventuella fristöverskridanden skall redovisas på sätt som bestäms senare. Uppgifterna kommer att avse en eller ett par avgränsade tidsperioder.

Det skall tilläggas att det numera bestämts att uppgifterna skall omfatta sista kvartalet 2007.

Mot bakgrund av vad som kommit fram genom Åklagarmyndighetens remissvar anmodades polismyndigheten i sin tur att lämna upplysningar och yttra sig över handläggningen av ett antal ärenden.

Polismyndigheten (länspolismästaren FF) kom in med ett remissvar till vilket fogades upplysningar från kommissarien GG, biträdande chef för den operativa avdelningen (se bilaga 2 till beslutet).

FF anförde bl.a. följande.

Samtliga ärenden, utom ett (K10441-06), innefattar unga lagöverträdare. Det nyss nämnda, ehuru det har kopplingar till ett annat ärende (K7591-06), inbegriper endast målsägande under 18 år. I flertalet ärenden aktualiseras såväl 4 § LUL som 2 a § FUK.

Myndighetens bedömning uppehåller sig i huvudsak vid den polisiära handläggningen.

Som framgår av bilaga 1 (*se upplysningar i bilaga 2 till detta beslut; JO:s anmärkning*) har ett par ärenden (K7987-06 m.fl., K1 0080-06) redovisats till åklagare inom tidsfrist.

I övriga ärenden uppkommer således fråga om det varit befogat att överskrida angivna tidsfrister i LUL respektive FUK.

I prop. 1994/95:12 (s. 96-97) exemplifieras situationer som lagstiftaren ser att de skulle kunna ge skäl att överskrida tidsfristen avseende unga lagöverträdare; t.ex. att det är fråga om en mycket omfattande brottsutredning såsom vid ligabrottslighet med många misstänkta och ett stort antal brott som är svårutredda. Vidare kan detta gälla om man under förundersökningens gång upptäcker nya brott som den unge misstänks för eller att den unge under det att förundersökningen pågår begår nya brott. Motsvarande får anses gälla vid ärenden med målsäganden under 18 år (likalydande författningstext).

Endast i K8908-05 m.fl. gör myndigheten bedömningen att det är ett sådant ärende att ett överskridande kan ifrågakomma. Emellertid kan överskridandets längd under alla förhållanden inte anses som acceptabel.

För samtliga övriga ärenden har det inte redovisats förutsättningar för ett överskridande av tidsfristerna.

Generellt kan i aktuella ärenden iaktas tre orsaker till att tidsfristerna överskridits: 1) långsam handläggning hos polisen, 2) långsam handläggning hos åklagaren och 3) svårighet att få in yttrande från socialnämnden.

Vad avser punkten 3 har detta förhållande inte påverkat polisens handläggningstid men däremot bidragit till att åklagare inte kunnat fatta beslut inom föreskriven tid.

Myndigheten uppehåller sig avslutningsvis endast vid den polisiära handläggningen. En faktor som i betydande mån har påverkat handläggningstiden vid myndigheten kan tillskrivas bristande uppföljning, vilket i sin tur delvis kan förklaras av avsaknad av adekvat teknikstöd för ändamålet. Oavsett om ett ärende leds av en åklagare eller en polisiär förundersökningsledare borde emellertid uppföljningen av ärenden med tidsfrister varit bättre. Med en bättre uppföljning skulle Polisens förundersökningsledare kunnat göra tydligare prioriteringar av ärenden med tidsfrister.

Efter JO:s inspektion hösten 2006, i samband med vilken myndigheten uppmärksammades på att det förekommit ärenden med alltför långa handläggningstider, har myndigheten vidtagit ett antal åtgärder för att råda bot på detta.

Myndigheten har fr.o.m. januari 2007 infört en brottsamordningsenhet. Denna bedöms bl.a. medföra tydlighet i ansvaret för samordning och ärendefördelning inom myndigheten och att effektivare administrativa rutiner kan komma att tillskapas. Den är sannolikt den enskilt viktigaste åtgärden för att komma tillrätta med långa handläggningstider.

I maj 2007 infördes en särskild myndighetsövergripande handbok som reglerar prioritering av utredningsärenden, uppföljning och dokumentation av ärenden.

En rutin avseende formerna för uppföljningen har införts vid myndigheten. Uppföljningen kommer att underlättas genom att handläggblanketter märks bl.a. med aktuella lagrum och tidsfrister. Denna åtgärd tillsammans med åklagarmyndighetens nya rutiner för uppföljning och påminnelser till polisen torde i väsentlig mån minimera risken för att tidsfrister överskrids i fortsättningen.

Myndigheten bedömer således att dessa åtgärder kommer att medföra avsedda förbättringar i syfte att få ner handläggningstiderna.

Bedömning

Av 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken (RB) framgår att en förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja förundersökningen skall den läggas ned.

Enligt 4 § LUL (i dess lydelse före den 1 januari 2007) skall en förundersökning mot den som inte har fyllt 18 år och som gäller brott för vilket det är föreskrivet fängelse i mer än sex månader bedrivas med särskild skyndsamhet. Förundersökningen skall avslutas och beslut i åtalsfrågan fattas så snart det kan ske och senast inom sex veckor från dagen för delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket RB. Tidsfristen får överskridas endast om det är nödvändigt med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

En förundersökning där målsäganden vid tiden för anmälan inte har fyllt 18 år skall enligt 2 a § FUK bedrivas särskilt skyndsamt, om brottet riktats mot målsägandens liv, hälsa, frihet eller frid och det för brottet är föreskrivet fängelse i mer än sex månader. Förundersökningen skall vara avslutad och beslut fattat i åtalsfrågan så snart det kan ske och inom tre månader efter den tidpunkt då det finns någon som är skäligen misstänkt för brottet. Tidsfristen får överskridas endast om det är motiverat med hänsyn till utredningens beskaffenhet eller andra särskilda omständigheter.

Bestämmelserna i såväl 4 § LUL som 2 a § FUK innefattar således dels ett övergripande krav på att förundersökning skall bedrivas med särskild skyndsamhet i ungdomsärenden, dels frister för handläggningen vilka skall iakttas sedan den

unge delgetts brottsmisstanke (LUL) eller någon är skäligen misstänkt för brottet (FUK).

Vid inspektionen noterades elva ärenden vid åklagarkammaren där handläggningstiden kunde ifrågasättas. I flertalet av ärendena hade fristen i 4 § LUL och/eller 2 a § FUK överskridits. I några fall kunde ifrågasättas om det särskilda skyndsamhetskravet som föreskrivs i nyss nämnda bestämmelser åsidosatts.

I ett antal av de granskade ärendena synes handläggningen ha fördröjts av att socialnämnden inte inkommit med begärt yttrande i tid. Enligt 11 § LUL (i dess lydelse före den 1 januari 2007) skall åklagaren, i fråga om den som misstänks ha begått brott innan han fyllt 18 år, innan beslut i åtalsfrågan fattas inhämta yttrande från socialnämnden om den unge har erkänt gärningen eller det annars finns skäligen misstanke att han har begått brottet. Jag vill i sammanhanget framhålla att det genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 2007 tillkom en ny bestämmelse i 11 § andra stycket LUL. I denna föreskrivs att om förundersökningen gäller brott på vilket fängelse kan följa skall, om möjligt, yttrande begäras senast i samband med delgivning av brottsmisstanke enligt 23 kap. 18 § första stycket RB. Enligt övergångsbestämmelserna skall den nya bestämmelsen endast tillämpas i fråga om mål och ärenden hos polismyndigheter och Åklagarmyndigheten där förundersökningen har inletts efter ikraftträdandet. Den nya ordningen syftar till att skapa förutsättningar för en ökad kvalitet på yttrandena och förhoppningsvis kan den också medföra att ett beslut i åtalsfrågan inte fördröjs av den anledningen att yttrandet inte hunnit färdigställas.

Genom muntliga upplysningar framkom beträffande handläggningen av åklagarkammarens ärende C4-2153-06 bl.a. att ett vittne hade varit svårt att nå, att ärendet hade skickats till en annan polismyndighet för bistånd med slutdelgivning samt att ärendet slutligen överlämnats till en annan åklagarkammare med anledning av att den misstänkte i ärendet misstänktes för nya brott. Mot bakgrund av vad som framkommit om handläggningen av detta ärende finner jag inte anledning att rikta någon kritik mot polismyndigheten eller åklagaren.

Beträffande ett av ärendena (polismyndighetens ärende K6498-06, åklagarkammarens ärende C2-1215-06) uttalade jag i protokollet från inspektionen vid polismyndigheten (JO:s dnr 5211-2006) att det inte såvitt framgick av handlingarna hade förelegat sådana omständigheter som motiverade ett överskridande av fristerna samt att förundersökningen enligt min mening inte bedrivits med den skyndsamhet som krävs. Efter att ha tagit del av utredningen i detta ärende kan jag konstatera att jag inte har någon annan uppfattning i frågan nu.

Såväl polismyndigheten som Åklagarmyndigheten har gjort bedömningen att det funnits skäl att överskrida fristen i ett av ärendena (K8908-05, C2-2008-05) i vilket nya anmälningar kommit in under ärendets handläggning. Det förhållandet att en misstänkt ungdom under utredningens gång kommer att misstänkas för nya brott kan i och för sig utgöra skäl att överskrida fristen. Jag har emellertid, även med beaktande av ärendets omfattning, svårt att se att det har funnits fog för att överskrida tillämpliga frister i den utsträckning som skett i detta fall och enligt min

mening har det aktuella ärendet inte bedrivits med den särskilda skyndsamhet som krävs.

Ärende C2-912-06, i vilket fristen enligt 4 § LUL hade börjat löpa, låg obearbetat hos åklagarkammaren under en månad med anledning av handläggande åklagares semesterledighet. Detta är naturligtvis – som Åklagarmyndigheten konstaterat – inte acceptabelt. Jag noterar att det från åklagarkammarens sida upplysts att det finns rutiner för bevakningen av ärenden av ifrågavarande slag och jag vill erinra om vikten av att sådana rutiner också följs.

Åklagarmyndigheten har som förklaring till handläggningstiderna hänvisat till handläggande åklagares uppgifter om problem med att få polisens utredare att i tid färdigställa utredningarna trots upprepade påminnelser. Åklagarmyndigheten har vidare pekat på den ansträngda arbetssituationen. Polismyndigheten har framhållit att bristande uppföljning har varit en faktor som i betydande mån har påverkat handläggningstiden.

Att handläggningen dragit ut på tiden synes i flertalet av de granskade ärendena huvudsakligen ha berott på att polismyndigheten inte vidtagit begärda utredningsåtgärder med den skyndsamhet som krävs. Enligt vad som upplysts i ärendet har detta bl.a. berott på hög arbetsbelastning vid polismyndigheten.

Det förhållandet att arbetsbelastningen är hög innebär inte att tidsfristerna i 4 § LUL och 2 a § FUK får överskridas.

När det gäller de ärenden som av polismyndigheten redovisats till åklagare inom lagstadgad frist konstaterar jag att det kan ifrågasättas om den handläggning som skett innan fristen började löpa har varit förenlig med de särskilda skyndsamhetskrav som föreskrivs i nyss nämnda bestämmelser.

Förundersökningsledarens ansvar för en förundersökning medför, i de fall som en i lag eller annan författning fastlagd tidsfrist gäller för handläggningen av ett ärende, att särskilt stora krav på aktivitet måste ställas från dennes sida. Vilka åtgärder som bör vidtas för att driva en förundersökning framåt får ytterst avgöras utifrån omständigheterna i det enskilda ärendet. I tidigare beslut har redogjorts för hur en åklagare bör agera för det fall önskat biträde från polismyndigheten inte erhålls (se t.ex. JO 2004/05 s. 90). Det skall i sammanhanget också nämnas att Åklagarmyndigheten i mars 2007 har meddelat föreskrifter och allmänna råd om bevakning och uppföljning vid Åklagarmyndigheten av pågående förundersökningar (ÅFS 2007:5). Enligt dessa bör åklagaren, om utredningsåtgärder inte vidtas inom rimlig tid, lämna en påminnelse till den som har att svara för utredningen av ärendet. Om två sådana påminnelser inte leder till att förundersökningen drivs framåt med tillräcklig skyndsamhet bör åklagaren normalt vidta andra åtgärder, t.ex. ta en direktkontakt med utredningsenhetens chef (se allmänna råd i anslutning till 2 § i nämnda föreskrifter och allmänna råd).

Genom upplysningarna i ärendet har kommit fram att de åklagare som handlagt de granskade ärendena med något enstaka undantag påmint utredarna vid polisen när begärda utredningsåtgärder dröjt. I vissa fall har emellertid påminnelser inte

dokumenterats och jag konstaterar att detta borde ha gjorts. EE har också upplyst att hon i ett fall har talat med utredarens överordnade om vikten av att tidsfrister hålls. Hon har även, när hon p.g.a. arbetsläget haft svårt att hinna med att bevaka och handlägga ungdomsärendena, påtalat detta för kammarens chef. Jag kan sammantaget konstatera att EE:s handläggning av ungdomsärendena synes präglad av engagemang samt att hennes handläggning i flera ärenden svarat mot de krav på aktivitet och vidtagande av åtgärder som måste ställas på en åklagare i sådana ärenden. I något fall har hon dock själv angett att hon inte kan minnas att hon påmint utredarna och i något fall kan ifrågasättas om inte andra åtgärder än att påminna utredaren borde ha vidtagits. AA har beträffande två av de ärenden där han varit förundersökningsledare uppgett att vissa åtgärder kunde ha vidtagits tidigare från hans sida. Beträffande ärende C4-2045-06, i vilket han också var förundersökningsledare, synes dröjsmålet med att fatta beslut i åtalsfrågan ha berott på att yttrandet från socialnämnden dröjde.

Sammanfattningsvis finner jag att handläggningstiderna i de granskade ärendena – med undantag för ärende C4-2153-06 – inte har varit godtagbara. I flertalet fall synes i första hand polismyndigheten bära ansvaret för de brister som kunnat konstateras och myndigheten förtjänar därför kritik. Inte heller åklagarna eller – när det gäller det ärende vilket inte åtgärdats under ordinarie åklagares semesterledighet – åklagarkammaren kan emellertid undgå viss kritik i ärendet.

Jag noterar slutligen med tillfredsställelse att åtgärder vidtagits såväl vid åklagarkammaren som vid polismyndigheten – och i samverkan dem emellan – för att säkerställa hanteringen och bevakningen av ungdomsärendena.

Ärendet avslutas.

Bilaga 1 till JO:s beslut i ärende dnr 5926-2006

DD upplyste bl.a. följande.

C4-2008-05

Ärendet är omfattande med flera personer inblandade och flera tillkommande brottsmisstankar. Efter det att handläggande åklagare anmält till mig att arbetsbördan blivit alltför stor överlämnades ärendet till annan åklagare för handläggning.

Det kan konstateras att det funnits anledning att från åklagarkammarens sida påtala för polisledningen att tidsfristerna inte iakttoogs.

C2-817-06

Det kan konstateras att det funnits anledning att från åklagarkammarens sida att påtala för polisledningen att tidsfristerna inte iakttoogs.

C2-912-06

Beträffande liggetiden under semesterperioden 2006 kan sägas att arbetstrycket på tjänstgörande åklagare under semesterperioden var högt. All personal ska ha lagstadgad semester. Antalet tjänstgörande åklagare är reducerat. Rutiner finns på kammaren för bevakning av ärenden med lagstadgad tid. Trots detta har detta ärende

inte åtgärdats under ordinarie åklagares semester. Efter att handläggande åklagare påtalat för mig att arbetstrycket var för högt har beslut i ärendet fattats av annan åklagare.

Beträffande den långa handläggningstiden hos polisen kan konstateras att det funnits anledning att från åklagarkammarens sida påtala för polisedningen att tidsfristerna inte iaktogs.

C2-1123-06

Yttrandet från handläggande åklagare visar på behovet av utbildning i aktuell lagstiftning av utredande polispersonal.

C2-1215-06

Jfr C2-1123-06. Därutöver kan konstateras att det funnits anledning att från åklagarkammarens sida påtala för polisedningen att tidsfristerna inte iaktogs.

C2-1232-06

Av yttrande från handläggande åklagare framgår att visst tidsöverskridande föranleddes av en omfattande mordutredning. Som framgår nedan hade ungdomsmålen då flyttats till annan åklagare på grund av att hennes arbetsbörda blivit alltför tung. Det kan noteras att även utredningspersonalen i ungdomsärendet var upptagen i mordutredningen.

Det kan även i detta ärende konstateras att det funnits anledning att från åklagarkammarens sida påtala för polisedningen att tidsfristerna inte iaktogs.

C2-1373-06

Omständigheterna till tidsöverskridandet framgår av yttrande från handläggande åklagare.

C4-1288-06 och C4-2337-06

Av yttrande från handläggande åklagare kan utläsas att det tillkommit nya anmälningar i ärendet som bidragit till att handläggningstiden förlängts. Jag kan bekräfta vad som anförs från handläggande åklagare beträffande hans arbetsbelastning.

C4-2045-06

Såvitt kan bedömas från yttrande från handläggande åklagare fanns det skäl för att överskrida lagstadgad tid.

EE upplyste bl.a. följande.

Jag har under ett antal år intill den 1 oktober 2006 varit ansvarig för ungdomsmål inom kammaren. Större delen av perioden omfattade ansvaret ärenden tillhöriga Växjö tingsrätt, men efter sammanläggningen av Växjö tingsrätt och Ljungby tingsrätt, ärenden i hela länet. Utöver ungdomsärenden hade jag till mitten av 2005 och under cirka fem år dessförinnan ansvar för ärenden med våld och hot i närstående relationer. Dessa mål drevs efter en överenskommelse mellan polismyndigheten, åklagarkammaren, frivården och Växjö tingsrätt med särskild förtur. Sedan några år har jag huvudansvaret för ärenden med grova våldsbrott och grova narkotikabrott. När ansvaret för de två förstnämnda ärendetyperna, ungdomsmål och närståendebrott, övergick på andra åklagare, behöll jag de ärenden av sådant slag som då var inlottade på min rotel. Numera lottas, förutom grova brott, ”vanliga” brottmål in på roteln.

Sammanfattning

Arbetsituationen har för min del varit ansträngd under 2006. Ett mordmål avslutades i tingsrätten i december 2005 och hovrättsförhandlingar hölls i två veckor i mars 2006. Ett omfattande ärende med grovt narkotikabrott med flera tilltalade ledde till åtal och förhandlingar i tingsrätt och hovrätt under våren. Under juni inleddes förundersökning angående grovt narkotikabrott med flera misstänkta och med ett mycket stort beslag av narkotika. Förundersökningen ledde till åtal i mitten av september med förhandlingar flera dagar i tingsrätten i september och i hovrätten i december.

Förundersökningen angående ett 14 år gammalt mord intensifierades i november och december med anhållande och åtskilliga förhör. Intill den 1 oktober 2006 har samtliga kammarens ungdomsmål lottats in på min rotel och jag har fortsatt att därefter handlägga de på roteln redan inlottade ungdomsmålen med något undantag.

De påtalade bristerna har i huvudsak bestått i att polisen inte redovisat förundersökningarna inom gällande tidsfrister. Utredningsmännen har varit klara över vilka förutsättningar som gällt. Jag råder dock inte över utredningsresurserna hos polisen.

Jag har inte dokumenterat alla kontakter som jag haft med utredningsmännen med syftet att påtala vikten av att tidsfristerna hålls. Påminnelserna har ofta skett i samband med telefonkontakter i andra ungdomsmål. Jag är medveten om att brister i den skriftliga dokumentationen kan försvåra uppföljningen av ett ärende.

Jag är dessutom medveten om att jag det senaste året på grund av arbetsläget inte alltid kunnat avsätta den tid som krävts för att i tillräcklig omfattning bevaka att utredningar kommit in i tid och påminna utredningsmännen om tidsfristerna. Jag har därför vid flera tillfällen under året för chefsåklagaren påtalat min arbetsituation nämligen att jag på grund av arbetsläget haft svårt att alltid hinna med att bevaka och handlägga ungdomsmålen på ett godtagbart sätt samt att jag till och från behövt hjälp med handläggningen av de ungdomsmål som varit inlottade på mig.

Jag vill framhålla att jag i de ärenden som jag handlagt fullt ut och som omfattas av detta yttrande fattat beslut i åtalsfrågan i nära anslutning till att förundersökningarna redovisats eller yttrande från socialnämnd kommit in, även om tidsfristerna försuttits.

Eftersom jag haft alla ungdomsmål under flera år inlottade på mig, har jag haft överblick över ärendena hos polisen genom egna anteckningar och i de flesta fall täta kontakter med utredningsmännen. Under längre frånvaro såsom vid sommarsemester har andra åklagare haft ansvar för det löpande arbetet som exempelvis åtgärder vid redovisade förundersökningar. Min sekreterare har bevakat att yttranden från socialnämnd kommit in i tid. Jag vill tillägga att det diarieföringsprogram – Cåbra – som nyligen införts vid åklagarkammaren möjliggör bevakning av ungdomsmål på ett mer effektivt sätt.

AA upplyste bl.a. följande.

Jag har tillämpat enkla bevakningsrutiner. När misstanken delgetts har jag beräknat fristen, som jag antecknat. Fortlöpande har jag gått igenom ärendena och vid behov påmint muntligen eller skriftligen, men beroende på arbetsläget har jag inte kunnat göra detta med fast intervall. Skriftliga påminnelser har givetvis diarieförts. Muntliga kontakter med polis har jag inte i alla fall diariefört.

Bilaga 2 till JO:s beslut i ärende dnr 5926-2006

GG upplyste följande.

K8908-05 m.fl. (C2-2008-05)

LUL 4§, LUL 31§ och Fuk 2a§. Ärendet är mycket omfattande. Nya anmälningar har vid flera tillfällen inkommit. Totalt rör det sig om åtta K-ärenden och tre

misstänkta. Flera åklagare har varit inblandade. Enligt polisens uppgifter har flera av ärendena legat för bedömning/beslut hos åklagare under lång tid. Ett ärende, K 9759-05, är återupptaget efter en DNA-träff sent under 2006. Ärendet är föremål för kompletterande DNA-jämförelse från SKL.

Bara den åklagare som inledningsvis varit förundersökningsledare har yttrat sig. Det är därför svårt att bemöta eventuell kritik.

Uppenbart att ärendet blivit lidande av att det varit flera åklagare och polisiära handläggare inblandade, samtidigt som det vid flera tillfällen tillkommit nya ärenden. Ärendena är nu samordnade på en polisiär handläggare.

Med hänsyn till ärendets omfattning och att det tillkommit nya ärenden bedöms förutsättningarna för att tidsfristerna skall få överskridas vara uppfyllda. Dock är ett så långt överskridande som i detta fallet inte rimligt.

K4397-06 m.fl. (C2-817-06)

LUL 4§. Ärendet innehåller totalt sju K-ärenden. Två av dessa är från april 2006. I samband med händelsen vidtogs långtgående förstahandsåtgärder. De misstänkta hördes i anslutning till händelsen på det behandlingshem där de befann sig.

Därefter har handläggande polisman bara vidtagit några enklare utredningsåtgärder. Åklagarkammaren skickade 060828 en skriftlig påminnelse till polisen. Trots detta har inte ärendet slutförts. De övriga brotten inträffade i januari 2007. Handläggaren för dessa ärenden fick också ansvar för att samordna utredningen med de två ärendena från april 2006. Ärendet omfattade nu alltså sju K-ärenden och berörde ett flertal personer. Trots omfattning kunde hela ärendet slutredovisas i anslutning till att tidsfristen för de fem senaste brotten gick ut.

Det kan konstateras att handläggningen av de två äldsta ärendena har missköts. Att överskrida tidsfristen så kraftigt är inte godtagbart även om det varit hög arbetsbelastning.

K9109-06 (C2-912-06)

LUL 4§. Ärendet inleddes med att två personer frihetsberövades i samband med brott den 6 juli 2006. En av dessa var under 18 år. Båda anhölls. Utredningen genomfördes skyndsamt. Förundersökningsprotokollet redovisades den 17 juli, d.v.s. efter cirka två veckor.

Först den 18 augusti begärde åklagaren kompletteringar. Handläggningen av kompletteringen har varit allt för långsam. Enligt handläggaren berodde detta på hög arbetsbelastning och felaktig prioritering.

K6372-06 (C2-1123-06)

LUL 4§ och Fuk 2a§. Förundersökningen har redovisats cirka två veckor efter delgivning av misstanke, d.v.s. med bred marginal till kraven i LUL 4§.

Tidsfristen enligt Fuk 2a§ har från polisens sida överskridits med cirka två veckor. Det finns inga uppgifter om att åklagaren skulle ha påmint om tidsfristen.

K7174-06 (C2-1132-06)

LUL 4§ och Fuk 2a§. Båda tidsfristerna har överskridits. Trots bra förstahandsåtgärder där uppgifter om troliga gärningsmän framkom har inte utredningsmannen lyckats vidta åtgärder i det tempo som krävs för att tidsfristerna skulle kunna hållas. Bidragande orsaker har varit semesterperiod och att både utredningsmannen och åklagaren blev involverade i en mordutredning.

K7591-06 m.fl. (C4-1288-06)

LUL 4§ och Fuk 2a§. Båda tidsfristerna har överskridits. Har samband med flera andra ärenden. Flertal personer är involverade. Handläggaren har inte lyckats vidta åtgärder i det tempo som krävs för att tidsfristerna skulle kunna hållas. Bidragande orsaker har varit semesterperiod med bristande resurser och att aktuell utredare blev

involverad i utredning av ett grovt brott. Uppenbart att ärendet blivit lidande av långsam handläggning både hos polis och åklagare.

K7987-06 m.fl. (C2-1373-06)

LUL 4§. Ärendet har redovisats av polisen inom föreskriven tid.

K10080-06 (C4-2045-06)

LUL 4§. I samband med pågående förhör blev det uppenbart att hörd person som var under 18 år var skäligen misstänkt. Förhöret avbröts och personen delgavs misstanke. Polisen har sedan redovisat ärendet inom föreskriven tid.

K10441-06 (C4-2337-06)

Fuk 2a§. Ärendet har samband med K 7591-06. Vid utredning av det ärendet framkom uppgifter som gjorde att ytterligare en anmälan upprättades gällande misshandel. Den person som utpekades var under 18 år, men delgavs aldrig misstanke innan förundersökningen lades ned av åklagare. Se i övrigt K 7591-06.
